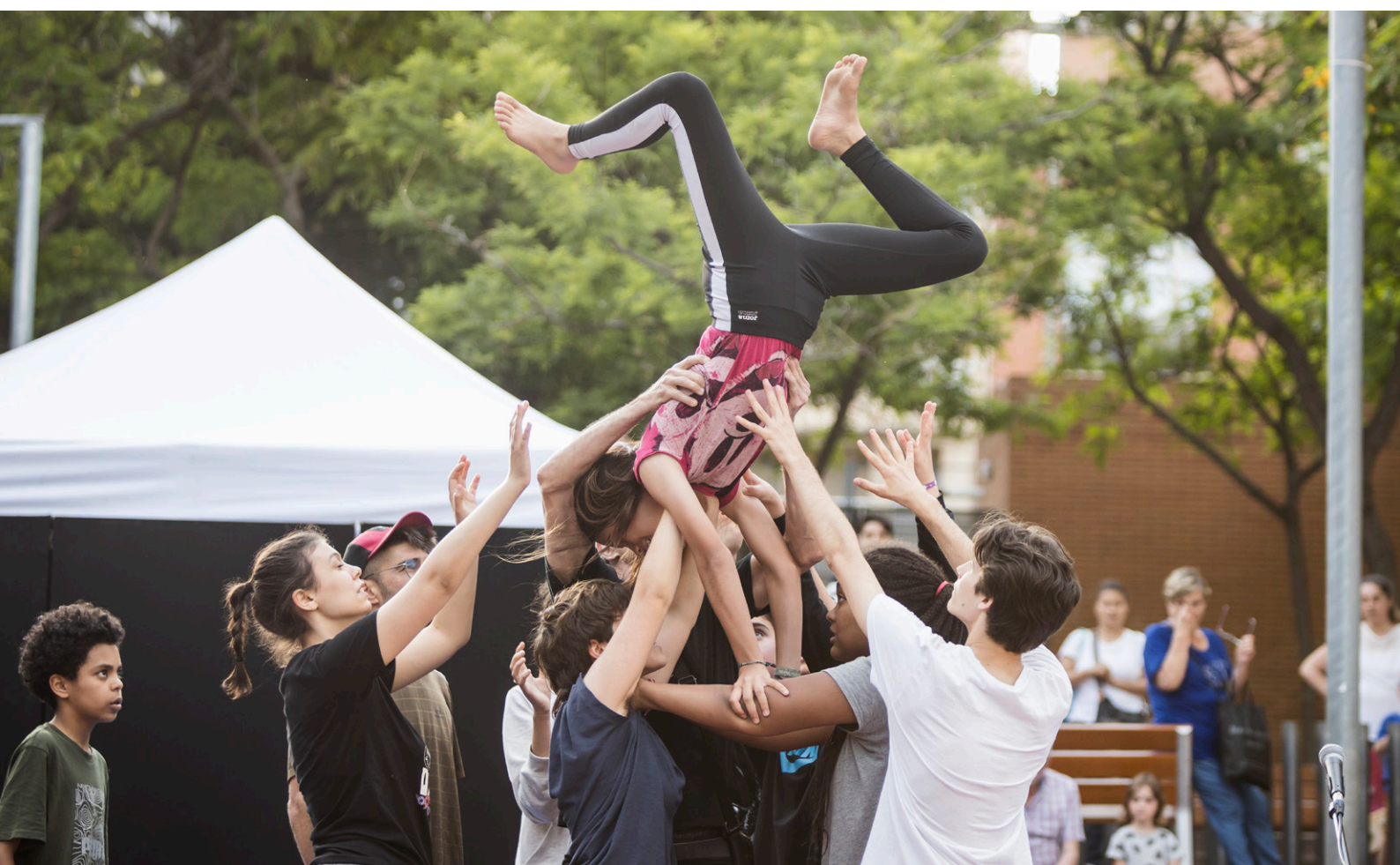

RELATORIA 2 / 4

CIRC I JOVES

**UNA MIRADA
EN CLAU DE GÈNERE**

II JORNADA PER A L'IMPULS DE PROJECTES

**22 OCTUBRE 2025
ATENEU POPULAR DE SALT (GIRONÈS)**

ateneu9b.net

ÍNDEX

1. Introducció	4
<hr/>	
2. Programa	5
<hr/>	
3. Desenvolupament de la jornada	6
<hr/>	
3.1. Benvinguda a la jornada	6
<hr/>	
3.2. Art, educació i transformació social. Un marc per a l'acció	7
<hr/>	
3.3. Circ social, joves i gènere: diàleg d'experiències	9
3.3.1. Ponència	9
3.3.2. Taula rodona	10
<hr/>	
3.4. Fonts de finançament	14
<hr/>	
3.5. Esmorzar i espai de networking	16
<hr/>	
3.6. Taller de descoberta del circ social	16
<hr/>	
3.7. Tancament	17
<hr/>	

1. INTRODUCCIÓ

El circ social ofereix un ventall ampli de disciplines artístiques. Aquesta diversitat facilita que tothom s'hi arribi a trobar còmode, partint de les seves habilitats, capacitats, interessos i formes d'expressar-se. En concret, la pràctica de circ amb joves brinda beneficis a diferents nivells:

- Potencia l'autoestima, la confiança i l'empoderament personal a través del joc, el repte i la superació.
- Promou la cooperació, el respecte i la construcció de vincles segurs.
- Esdevé una eina d'expressió artística i emocional, on les vivències i realitats dels i les joves prenen protagonisme.

Els projectes de circ social inclouen un component educatiu i comunitari, alhora que aspiren a generar impactes duradors en el temps i aprenentatges transferibles a altres contextos. Per mitjà de l'aprenentatge de tècniques i formes d'expressió circenses, es practiquen competències personals i ciutadanes que permeten analitzar de manera col·lectiva el món en el qual es viu per tal de construir propostes artístiques a través de valors com l'esforç, la igualtat, el diàleg, el suport mutu i la corresponsabilitat.

Tots aquests elements fan del circ una pràctica corporal òptima per a la implementació de la perspectiva feminista. El circ pot esdevenir un agent socialitzador que obre espais segurs, acull identitats diverses, qüestiona els rols de gènere tradicionals, fomenta la coeducació i planteja dinàmiques de cura física i emocional. Així doncs, el circ social pot esdevenir una pràctica posicionada políticament que activa processos col·lectius des d'una perspectiva de drets.

PLA D'IMPULS DEL CIRC

Aquesta jornada celebrada a Salt el 22 d'octubre de 2025 s'inscriu en la mesura 'Circ comunitari II' del Pla d'Impuls del Circ 2023-2026, una iniciativa del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Associació de Professionals del Circ de Catalunya. La mesura, gestionada per l'Ateneu Popular 9 Barris, té com a objectiu generar coneixement nou i formació en l'àmbit del circ social, així com promoure el treball en xarxa entre agents del sector i entitats de l'àmbit social. S'organitzen quatre jornades, una per cada província (essent la de Salt la segona realitzada) amb l'objectiu de visibilitzar als professionals del circ social en els seus territoris i fomentar la creació o consolidació de projectes.

Hi ha participat una vuitantena de persones, de les quals la meitat tenen relació professional amb el món del circ i la resta amb els àmbits educatiu, social, sanitari o de la gestió cultural. Entre elles hi ha hagut representants d'organitzacions situades a diverses zones del país, tot i que majoritàriament provinents de les províncies de Barcelona i Girona.

Participants de la jornada fent tallers de circ. ©Clara Pedrol.

2 PROGRAMA

9h30

ACOLLIDA I ACREDITACIONS

10h00

BENVINGUDA

Judit Font Redolad. Membre del grup motor de l'Ateneu Popular de Salt

Youssef Mouzzou. Membre del grup pilot del Col·lectiu de professionals de circ de Girona

Guille Vidal-Ribas Belil. Tècnic de recerca en circ a l'Ateneu Popular 9 Barris

Antonio Alcántara Alcántara. Educador social i expert en circ social, La Perifèrica SCCL

10h15

ART, EDUCACIÓ I TRANSFORMACIÓ SOCIAL. UN MARC PER A L'ACCIÓ

Lara Morcillo. Educadora social i professora de la Facultat d'Educació i Psicologia (UdG)

10h30

CIRC SOCIAL, JOVES I GÈNERE: DIÀLEG D'EXPERIÈNCIES

Eli Medina Caramés. Pedagoga i professora d'animació sociocultural de l'INS. Vallvera de Salt

Arrel Guevara. Artista i formadori de circ

Maite Puig. Educadora social i correferent del projecte Circus Puck

Lond Sans. Estudiant de circ

Lu Darriba. Exparticipant del projecte Generació Zirc

11h30

FONTS DE FINANÇAMENT

Presentació del recull elaborat per la captadora de fons **Gemma Daban Aguilar**

Exposició de línies a càrrec de **Maricruz Jiménez.** Tècnica de l'Àrea de Difusió i Cooperació Artística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

12h00

ESMORZAR I ESPAI DE "NETWORKING"

12h45

TALLER DE DESCOBERTA DEL CIRC SOCIAL

A càrrec de talleristes del **Col·lectiu de Professionals de Circ de Girona**, amb l'assessorament d'Eli Medina Caramés i Greta Rúas, formadores en circ social i feminisme.

14h00

TANCAMENT

3. DESENVOLUPAMENT DE LA JORNADA

3.1 Benvinguda a la jornada

La jornada arranca amb la projecció d'un vídeo amb imatges de circ i persones joves. La càpsula audiovisual compta amb una música que interpel·la als assistents.

Un cop finalitzada la projecció, Guille Vidal-Ribas Belil, tècnic de recerca en circ a l'Ateneu Popular 9 Barris, pren la paraula per contextualitzar la jornada situant-la en el marc de la mesura 'Circ comunitari II' del Pla d'Impuls del Circ 2023-2026, una iniciativa impulsada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i l'Associació de Professionals del Circ de Catalunya. Aquesta mesura, gestionada per l'Ateneu Popular 9 Barris, té com a objectiu generar coneixement nou i formació en l'àmbit del circ social, amb la intenció de millorar la qualitat de vida de diverses poblacions, com la gent gran, les persones joves o les persones amb diversitat funcional.

Així mateix, per mitjà d'un cicle de jornades professionals, la mesura promou el treball en xarxa entre agents del sector i organitzacions d'altres àmbits (social, educatiu, sanitari, etc.), amb intenció de visibilitzar els professionals del circ social en els seus territoris i fomentar la creació i consolidació de projectes. La jornada celebrada a Salt és la segona de quatre que es duran a terme a cada província de Catalunya fins a finals de 2026.

D'altra banda, s'afegeix que aquesta jornada s'emmarca també en el programa del Healing Arts Barcelona, un conjunt d'esdeveniments celebrats a diversos indrets del país entre el 20 i el 26 d'octubre, dedicat a explorar la intersecció entre les arts i la salut, amb el lideratge del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) i el Jameel Arts & Health Lab en col·laboració amb l'Organització Mundial de la Salut.

A continuació intervé Youssef Mouzzou, membre del grup pilot del Col·lectiu de professionals de circ de Girona. Posa de manifest que el projecte del Col·lectiu es va poder engegar gràcies a la reivindicació de la necessitat que tenien diferents artistes per enxarxar-se i treballar envers els interessos comuns. La seva seu s'ubica a l'Ateneu Popular de Salt i poder acollir-hi la jornada s'alinea amb els seu propòsit de fer créixer el circ al territori.

Tot seguit pren la paraula Judit Font Redolad, membre del grup motor de l'Ateneu Popular de Salt, que expressa la satisfacció d'acollir la jornada. L'Ateneu és un projecte de gestió comunitària que neix de la lluita veïnal que reivindicava un espai generador de projectes transformadors pel poble. A Salt hi ha una realitat molt complexa i l'existència d'un espai com l'Ateneu és fruit d'una lluita molt àmplia. El projecte de l'Ateneu té vuit anys i es reafirma la necessitat de mantenir-lo. Qualsevol projecte que vulgui treballar per la transformació social sempre trobarà a l'Ateneu un espai compartit, motiu pel qual celebren poder acollir aquesta trobada en relació al circ, les persones joves i la perspectiva de gènere.

Finalment, pren la paraula Antonio Alcántara Alcántara, educador social i expert en circ social, cofundador de La Perifèrica SCCL, que ha codissenyat la jornada. Destaca que el programa té dos objectius principals. D'una banda, fer un apropament al circ social i a les persones joves amb una mirada educativa i introduint una mirada en clau de gènere. El segon objectiu és poder impulsar projectes: que es puguin crear, produir i reforçar iniciatives que treballin amb aquesta mirada. Finalment, Alcántara posa punt final donant pas a la ponència 'Art, educació i transformació social: un marc per a l'acció'.

3.2 Art, educació i transformació social. Un marc per a l'acció

L'educadora social i professora de la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona, Lara Morcillo, arranca la seva ponència 'Art, educació i transformació social. Un marc per a l'acció' manifestant que el circ cultiva la possibilitat de reivindicar, aprendre, empoderar i transformar la realitat de les persones.

Com a primera idea, Morcillo parteix de la premissa que l'art no és només una forma de representar el món, sinó una eina per transformar-lo. Des de l'art podem imaginar formes d'existir i de viure, podem qüestionar les formes de relacionar-nos, de treballar, d'aixecar-nos al matí. És una forma de mirar el món i és una mirada que pot ser individual o col·lectiva.

Destaca que prendre consciència de la nostra subjectivitat és la primera forma d'empoderament: "Tot l'art és transformador? No. Malauradament, tothom coneix exemples d'art, educació o pedagogia que són opressors", destaca. Segons l'acadèmica, l'art, perquè sigui empoderador i transformador, ha de ser viu i compromès. Ha de qüestionar el seu context i tenir una mirada crítica: "Durant massa temps les elits han segrestat el coneixement i han decidit què era art, cultura i educació. Posaven sobre la taula que valia la pena ensenyar i què no. Es decidia i es controlava el missatge i es menystenien l'art, l'educació i la cultura que venia de les classes populars. Es limitava aquesta possibilitat de ser en els llibres dels instituts. Afortunadament, encara queda molt camí per recórrer, però hi ha molts professionals que han lluitat per canviar això i han qüestionat aquestes estructures de poder. Queda molt per recórrer, però hi ha bona base", subratlla.

"Les pràctiques passades formen part de la història i del nostre passat", exposa Morcillo, que afegeix que la Pedagogia Crítica neix de la mà de Paulo Freire al Brasil a mitjans del segle passat. Segons l'educadora social, la pedagogia és una eina que ens permet mirar el món i veure com transformar-lo. Només una educació emancipadora posa en qüestió les relacions de poder. La pedagogia no només determina els orígens de les opressions, també vol sacsejar els grups dominants.

D'altra banda, Morcillo posa de manifest que el circ social és una molt bona eina per aportar des de la pedagogia crítica. I per contextualitzar-ho cita a Henry Giroux, pensador de la pedagogia crítica, que expressava que la pedagogia és política i la política és pedagògica. Seguint-lo, apunta: "L'educació és un acte polític sempre i no pot ser neutral, perquè fins i tot quan no es posiciona s'està posicionant. L'educació des d'una perspectiva crítica ens dona una manera de mirar el món, de decidir, ens qüestiona i ens confronta amb com volem ser, com volem viure i com volem relacionar-nos".

Esquerra: Youssef Mouzzou. Dreta: Lara Morcillo. ©Clara Pedrol.

L'experta també posa de manifest que mirant endarrere i veient les formes, el sistema adultocèntric és un sistema autoritari que pren forma amb el capitalisme i legitima el poder que tenen els grups dominants, cosa que limita l'empoderament juvenil individual i col·lectiu. Això ho fa amb tres estratègies:

- Concep la joventut com a ciutadania en construcció que entén que cal “curar”.
- Homogeneïtza o criminalitza la joventut anomenant-la “generació de vidre”, per exemple.
- Crea polítiques, agents i estructures que limiten l'empoderament i l'autonomia de les persones. Per exemple, quan la taxa d'emancipació és als 30 anys de mitjana.

Finalment, Morcillo subratlla que cal reconèixer la joventut en la seva singularitat, cal reconèixer que existeix la joventut, i afirma que això és un acte polític (hi ha autors llatinoamericans que parlen de joventuts). Això implica concebre la joventut com a productora del seu coneixement i també interpel·la a la resta de la societat per canviar la mirada en l'art, en l'acadèmia, en els espais socials... Implica veure la joventut des de la seva potencialitat: cal entendre que són agents amb drets que s'han de reconèixer i valorar. L'educadora social afegeix que els feminismes ens han ensenyat que s'ha de qüestionar tot, tot s'ha de posar en tela de judici perquè és possible fer i existir d'altres maneres: “Els feminismes ens han ensenyat què és visible i què és ocult. Cal revisar-ho tot i tenir aquesta mirada sempre perquè res és neutral o causal, hi ha unes estructures que determinen que passin certes posicions”, manifesta.

Per posar punt final a la seva intervenció, Lara Morcillo cita a la filòsofa Marina Garcés:

“Educar és intervenir deliberadament sobre les possibilitats de vida d'aquells a qui ensenyem alguna cosa”

Morcillo matisa que educar ens anima a imaginar altres formes d'existir i el cerc social és una molt bona eina per a l'aprenentatge, l'empoderament i la transformació social. “L'educació no és neutral, l'art tampoc ho és, no ho pot ser i no ho ha de ser”, conclou. I per finalitzar la seva exposició fa una referència al poeta palestí Marwan Makhoul:

“Per escriure una poesia que no sigui política, he d'escoltar els ocells. Però, per escoltar els ocells, fa falta que cessi el bombardeig”

Públic assistent a la jornada. ©Clara Pedrol.

3.3 Circ social, joves i gènere: diàleg d'experiències

3.3.1. Ponència

Antonio Alcántara intervé de nou per donar pas a la xerrada d'Eli Medina Caramés, pedagoga i professora d'animació sociocultural a l'Institut Vallvera de Salt, i que també ha treballat de formadora de circ social.

En el marc de la seva exposició, Medina triangula el circ social, la joventut i el gènere. Per fer-ho, fa un repàs a la seva trajectòria posant en context que descobreix el circ social gràcies al cicle d'animació en què ha acompanyat processos d'aprenentatge que, a més a més, ha completat amb la mirada de perspectiva de gènere. "L'animació sociocultural no és neutre i s'ha de posicionar, lluir i lluitar", afirma.

Eli Medina ©Clara Pedrol.

Per a l'experta, el circ social és una eina que esdevé un gran recurs pedagògic i comunitari: "La gran finalitat no és fer que les persones que practiquen circ social siguin artistes, sinó que mitjançant el circ es formin persones on el grup, a més a més, és l'escola. El grup de joves troba un espai d'experimentació continuada que ajuda a l'aprenentatge, i on es facilita que aquestes relacions siguin transformadores. És un procés actiu, participatiu i es parla de creativitat", exposa.

Pel que fa a la joventut, Medina manifesta que és de les etapes vitals més creatives de la vida, és un moment en què es viu el present i es busca el lloc al món. La família deixa de ser l'agent de socialització i les relacions entre els grups d'iguals són al centre. "En la joventut som en un moment de construcció de la realitat. És un moment en què els joves s'enfronten als reptes de la vida, i l'error és educatiu. Per exemple al circ, quan ens equivoquem, riem de nosaltres mateixes. I aquí l'humor és una de les millors eines", afegeix.

Pel que fa a la interseccionalitat, Medina relata que fa uns anys que ens estem qüestionant i posa l'accent en la publicació de la guia *Circ social i perspectiva de gènere: una mirada compartida per transformar la pràctica*, de la qual n'és coautora. S'hi defineix la perspectiva de gènere com una eina que permet revisar allò que donàvem per fet. Aquesta mirada permet fer visible allò que està als marges. "Quan es posa aquesta mirada de la perspectiva de gènere en el circ es pot fer de manera més àmplia. Veiem que hem de poder analitzar de manera àmplia. Què podem fer? Doncs qüestionar els estereotips, promoure la coeducació, que tothom tingui les mateixes oportunitats, detectar i prevenir violències per tenir espais segurs. Això em permet experimentar, crear i fer meu el circ. Finalment, hem d'obrir espais per reconèixer la identitat i no hi ha una única manera de ser jove", subratlla.

Per fer tot això, Medina remarca que cal una predisposició de les formadores i responsables per fer circ social i posar-li la perspectiva de gènere. Això dona més garanties que el procés esdevingui transformador i empoderador. També cal un esforç permanent de formació i experimentació per provar eines i reconèixer-les. Per a ella, el circ és una escola de vida. Val la pena aplicar aquesta perspectiva de gènere a qualsevol iniciativa social.

3.3.2. Taula rodona

En acabar la ponència introductòria, Eli Medina dona pas a la taula de diàleg que dinamitza. Aquesta taula està formada per: Arrel Guevara, artista i formadori de circ; Maite Puig, educadora social i correferent del projecte Circus Puck; Lond Sans, estudiant de circ; i Lu Darriba, participant del projecte Generació Zirc.

La taula rodona comença amb una pregunta introductòria de presentació per a totes les ponents en relació amb els seus inicis en el circ (a continuació les citacions textuais de les participants) i com s'atén la singularitat de les persones joves:

- Arrel Guevara, artista i formadori de circ: “Tinc 31 anys i vaig començar al circ als 20, mentre estudiava antropologia social. Vaig veure una formació de circ de l'Ateneu [Popular 9 Barris], em va interessar i després vaig anar a estudiar a l'escola de circ i teatre de Granada. He treballat en diferents escoles així com en els projectes La Volta i Caixa d'Eines (projecte de mediació comunitària al Besòs) i també he treballat donant tallers de circ en centres de menors”.
- Maite Puig, educadora social i correferent del projecte Circus Puck, amb Kanaya Circ: “Tinc 45 anys. En fa 8 que porto el projecte de circ. Sóc educadora social i treballo a La Florida, a L'Hospitalet de Llobregat. I pel que fa a la singularitat: cal atendre la singularitat, cada personeta que es pugui expressar, que no es generin diferències. És difícil entendre les intervencions socioeducatives sense perspectiva de gènere. Cal que hi hagi molta escolta. Cal preguntar-se com estàs”.
- Lond Sans, estudiant de circ al CAC Rogelio Rivel: “Tinc 21 anys i vaig començar a l'Ateneu Popular 9 Barris, en el projecte Generació Zirc. Vaig connectar amb el circ, que no sabia que existia, i vaig voler continuar. Entrar al Generació Zirc va ser enriquidor perquè a l'escola no havia tingut un espai on sentir-me respectat i cuidat. Practicar un esport on tens la llibertat de fer el que vols sense judici va fer que em sentís molt acollit. Estava en un moment en què em qüestionava la identitat de gènere i va ser el meu espai. Quan estic perdut gaudeixo del circ des de la calma, des de l'escolta, des d'estar en grup...”.
- Lu Darriba, exparticipant del projecte Generació Zirc, de l'Ateneu Popular 9 Barris: “Tinc 21 anys i amb 16 anys vaig començar el Generació Zirc. L'espai que es va crear em va fer apuntar-me a l'Escola Juvenil. Després vaig decidir entrar a formar part al cicle formatiu [del CAC Rogelio Rivel]. Quan ets jove, passes per molts alts i baixos. Moltes vegades busques un lloc on trobar-te i molts dels espais que trobes acostumen a ser més de comparació. L'espai de l'Ateneu va ser un espai segur, on dir la teva, compartir pors, i va ser un espai on va néixer aquesta estima cap al circ”.

Taula rodona amb Darriba, Sans, Medina, Guevara i Puig. ©Clara Pedrol.

Medina introdueix la segona pregunta, sobre com implementar la perspectiva de gènere en el circ. També apunta a la importància de no fer-ho en solitari, sinó del treball de grup en aquest procés:

- Arrel Guevara, artista i formadori: “Per una banda, és molt important tenir en compte l’equip que duu a terme els tallers i mirar des de la perspectiva i el compromís. Cal tenir una consciència de gènere i mirar quines pràctiques es desenvolupen en infants i joves, tot plegat per reballar la perspectiva de gènere des d’una part transversal. Cal preguntar-se quin és el meu compromís i les eines per desenvolupar això. Per mi és important arribar, fer una rotllana i parlar de com se senten, com ha anat el dia... Durant la sessió de circ passen coses: intervenen emocions com la por o la projecció com a persona. És valuós veure com venen i com marxen les persones i hi ha una part també d’entendre com és cada individu. Tot això és important perquè en un taller de circ la cura és el primer que hi ha d’haver perquè hi ha un risc físic i emocional. El circ no s’escapa del sistema on vivim, que és patriarcal i hi ha uns rols de gènere que també hi són. Per exemple, els aeris són espais més feminitzats. Les àgils s’associen a les dones, els portadors són homes... Doncs això cal tenir-ho en compte també, junt amb la diversitat de cossos. Cal tenir una mirada oberta perquè la gent pugui trobar el que més els agrada. Cal que els infants i joves decideixin què és el que volen fer. S’han de sentir en comunitat i cuidar-se entre ells”.
- Maite Puig, correferent del Circus Puck: “Abans es parlava de la importància de visibilitzar. Nosaltres hem trigat 6 anys a poder fer alguna cosa al carrer perquè han esperat que tot-hom se sentís segur. Per a nosaltres era molt important que se sentin preparats. Per a mi la seguretat és el primer que s’ha de tenir en compte. Les coses s’han de madurar a poc a poc i s’ha de posar l’escolta sempre al centre. Cada any dediquem un trimestre a assegurar-nos que se senten part d’una família. Es canvien els objectius, es rebaixen expectatives... Tu no pots cuidar si no hi ha un sentiment de pertinença. Voler venir és sentir-te part. On treballa hi ha moltes persones amb dols migratoris, és important tenir un espai on significar-te. Hi ha una relació molt bonica entre els formadors i les joves. Hi ha maneres de respondre a l’estrès molt diferents dins un grup. El grup ha de regular el grup perquè és una família. I per animar a entitats a usar perspectiva de gènere els diria que perdin la por”.
- Lond Sans, estudiant de circ: “A mi sempre m’ha passat que a vegades em preguntava: el meu cos on està? A vegades no sabia on entrava el meu cos. Potser no m’he autoregalat donar-me un moment, dir-me que el meu cos pot entrar on sigui i que no cal arribar enlloc. A mi a l’escola sempre em deien, “sí, amb la força arribes aquí”. A vegades sentia la pressió que has d’arribar a algun lloc per les teves capacitats... A mi m’ajudava molt tenir un espai de reflexió on em preguntessin com em sentia. Si m’agrada una cosa, fer-la perquè vull. Al Generació Zirc sentia que feia circ perquè m’agrada i em sento acompanyat. Per animar a entitats a usar perspectiva de gènere els diria que és molt necessari. Perquè si esperem que es faci això a l’escola doncs... depèn de l’escola, els valors... S’han de donar espais que permetin als joves sentir-se segurs i tenir espais on desenvolupar-se”.
- Lu Darriba, exparticipant del projecte Generació Zirc: “A nosaltres, al principi de cada sessió, sempre ens han deixat uns minuts per anar cap a la disciplina que més ens agradava o amb la qual ens sentíem més còmodes, i ens han deixat experimentar. Al final de cada sessió teníem un tancament que consistia a fer crits i era un moment molt especial. I això de l’escolta, sempre tenir en compte la veu de les participants. Per animar a entitats a usar perspectiva de gènere els diria que cal posar el focus en la diferència i que no només és la formació del circ”.

Tot seguit, es planteja la pregunta de què es pot fer i com per treballar amb aquesta mirada:

- Arrel Guevara: “El circ és un espai que pot trencar moltes dinàmiques, va més enllà de l’aula. He treballat en llocs on els nens no tenien espais al pati. I em venen i em diuen, m’he comprat un diàbolo i ara faig això al pati. Que guai que un nen pugui trobar més oportunitats de decidir com passar el seu temps lliure. Cal envalentir-los per entendre el circ com una eina de transformació social. Travessa el feminisme de manera natural perquè hi ha unes cures. No es pensa tant en el producte i més en el procés. Tot això és antipatriarcal. Com a consell, no és només cuidar a les persones del taller, també a l’equip. Quan hi ha un projecte pedagògic i polític és important també cuidar a les formadores, això fa que el treball a l’aula millori molt”.
- Maite Puig: “Donem molt valor a la formació permanent. Cal que constantment ens fem preguntes noves i fer-ho en equip perquè això ens ajuda a tenir un llenguatge comú i fer-ho de manera més operativa”.
- Lond Sans: “El meu consell és que hi hagi un espai de cures, de reflexió, de saber com estem i quines necessitats tenim. Si em pregunten, per exemple, quins pronoms uses, sento que la meua identitat no importa i que només importa quins valors tens i aprenem de totes entre tots”.
- Lu Darriba: “La meua recomanació va lligada al que he dit abans, les primeres parts de deixar descobrir i revisar-nos. I tenir les ganes de preparar activitats col·lectives, de veure com van passant i evolucionant, en les quals les diferents joves creen comunitat”.

Per posar punt final a la taula rodona, Eli Medina demana a cada ponent que es presenti dient el seu nom i amb quins pronoms s’identifica.

- Arrel Guevara: Em dic Arrel i utilitzo tots els pronoms, però prefereixo neutres o femenins.
- Maite Puig: Em dic Maite i els meus pronoms són femenins.
- Lond Sans: Em dic Lond i els meus pronoms són masculins o neutres.
- Lu Darriba: Em dic Lu i els meus pronoms són femenins o neutres.

Finalment, Medina posa de manifest que el canvi al qual han apuntat és una realitat que hauríem d’aconseguir no només amb projectes minoritaris sinó convertint-ho en una pràctica habitual en tots els espais possibles de circ social.

Esquerra: Preguntes i respostes amb el públic. Dreta: Lu Darriba i Lond Sans. ©Clara Pedrol.

PREGUNTES DEL PÚBLIC

- Una persona pregunta sobre el projecte Circus Puck a Maite Puig per saber quan és que convé actuar al carrer. Puig respon que el grup mai és el mateix, hi ha figures que continuen estables, però fer pràctica de circ al carrer va costar perquè no hi havia un sí clar del grup de voler actuar.
- S'interpel·la també sobre quina és la durada òptima per fer tallers de circ. Arrel Guevara respon que ha treballat amb diferents durades, des de fer un taller concret on la intervenció és mínima i es fa el que es pot, petites coses. Hi ha propostes més llargues de curs sencer. Maite Puig afegeix que en un curs escolar, per exemple, es pot posar el focus en l'individu. Cal invertir temps a generar espai de confiança i sentiment de pertinença. Hi intervén Pol Vives, formador assistent entre el públic, de Kanaya Circ, entitat que facilita el projecte Circus Puck. Comenta que hi hauria d'haver un mínim de quatre sessions per tal que l'alumnat pugui treballar, per exemple, malabars, acrobàcia, aeris i equilibris. Així poden fer una sessió per a cada disciplina, que podria ser el mínim. Relaciona el concepte 'fàbrica de xurros' amb intervencions d'un sol dia, apuntant a la manca de garanties que donen les accions puntuals de cara a generar impactes en les participants o algun tipus de transformació.
- Es fa una pregunta sobre obstacles i reptes a l'hora de treballar la perspectiva de gènere. Arrel Guevara exposa que per la seva identitat de gènere a vegades també depèn d'on, perquè es troba amb conflictes. "Per exemple, si treballo amb un grup de joves, nois en un centre de menors, també em passen coses. Però també m'he adonat que els infants i adolescents són els que ofereixen espais més segurs perquè no tenen tants estigmes. Com a formadori són espais segurs. També et trobes en situacions, processos que potser no es poden percebre de primeres però és una hora en què estàs amb aquesta persona i crec que s'ha de tenir aquesta perspectiva que no som salvadores de res. Això aporta experiència vital".
- Es fa una pregunta sobre els obstacles que es troben. En aquest sentit, Guevara afegeix que cal veure quin és el mínim que es demana i que sense una conversa i un pacte previ acabem tenint rols diferents davant el grup. "Si a l'hora de dinamitzar la sessió jo m'encarrego dels estiraments o els jocs i sóc estricte, al final donem un model de gènere que no és el que volem mostrar i de forma inconscient estem reproduint un model patriarcal. Per això és important poder revisar amb l'equip. En els projectes de circ social sovint les persones tenen precarietat laboral, això implica que sovint l'equip de treball no té prou temps per planificar. L'economia pot ser un factor que travessa i també hem de voler contractar projectes socials amb la qualitat que es mereixen. Fer un taller de circ social en una hora potser no és possible".
- Sorgeix una pregunta sobre com és el procés del circ en centres educatius. Arrel Guevara explica que en centres educatius ha treballat més en extraescolars. "A l'empresa en la qual treballo no hi ha un treball d'equip i és més aviat individual, a escala d'objectius em trobo sol i tiro endavant. En projectes de circ social he treballat en centres de menors on es treballa amb una altra persona i hi ha més equip". Maite Puig afegeix que a l'aula es pot treballar diferent: "Nosaltres, per exemple, vam generar un espectacle sobre el dret a l'habitatge i volem fer una guia didàctica perquè la peça doni voltes per l'institut i es pugui entendre el dret com un dret essencial. La inèrcia és donar-li cabuda sempre dins l'educació física, però hi ha molts més espais dins l'escola ordinària on es podria treballar".

Finalment, Guille Vidal-Ribas, tècnic de recerca de l'Ateneu Popular 9 Barris, recull les intervencions del públic i, retornant a la pregunta de què i com implementar la perspectiva de gènere en aquests projectes, recupera la referència a la guia mencionada anteriorment, *Circ social i perspectiva de gènere: una mirada compartida per transformar la pràctica*, que es pot trobar en paper a la paradeta de l'editorial Neret, present a la jornada. També està a la venda en la seva pàgina web, en català i castellà. En el darrer capítol d'aquesta guia s'anomenen un seguit de fases per implementar la perspectiva de gènere, categoritzades amb nomenclatura de circ: escalfament, estiraments, col·loqui i postfunció. Alhora, cadascuna de les fases s'aplica en quatre dimensions: el projecte general, l'equip de formació, la sessió amb el grup i el procés creatiu.

Així mateix, a tall d'exemple, explica que des de l'Ateneu Popular 9 Barris es va fer una recerca sobre el projecte Generació Zirc, amb adolescents i joves entre 12 i 17 anys, que va investigar les implicacions d'aplicar la perspectiva de gènere en el circ social. Per fer-ho, es va treballar el gènere de manera explícita, situant la qüestió com a tema en la mostra de final de curs. La segona fase de la recerca va consistir a estudiar com aplicar aquesta perspectiva de manera implícita, durant els tallers, posant el focus en la coeducació. Es van desplegar estratègies i espais d'aprenentatge per al conjunt de l'equip de formació, perquè es va veure que si es vol que els participants no reproduïxin rols de gènere, cal que l'equip formador tampoc els dugui a terme. Un dels reptes identificats té a veure amb com es gestionen les resistències que hi haurà durant el procés, i les cures que l'acompanyament ha de suposar també per a l'equip.

Tant les aportacions de la guia com els coneixements derivats de la recerca s'han introduït en els continguts de la formació "Circ Hack: per una pràctica més feminista", creada per Gemma Tadeo, Eli Medina i Greta Rúas. Creada en el marc del Pla d'Impuls del Circ, la prova pilot del curs es va oferir gratuïtament al sector del circ el gener de 2025 des de l'Ateneu Popular 9 Barris.

3.4 Fonts de finançament

Per a introduir aquest bloc, Guille Vidal-Ribas ha destacat la importància de la responsabilitat col·lectiva a l'hora de dignificar aquest sector, el qual es troba molt precaritzat. En aquest sentit, Guille ha presentat un recurs elaborat per Gemma Daban Aguilar que inclou un recull de línies d'ajuda, subvencions, premis sense reconeixement econòmic i préstecs "tous" (facilitats en el finançament) que poden ser útils per finançar projectes de circ social, amb les corresponents bases, ens convocants i terminis.

Ha destacat que aquest document estarà viu i s'anirà actualitzant d'aquí a la quarta jornada de la mesura 'Circ comunitari II' del Pla d'Impuls del Circ, cap a finals de 2026. Finalment, s'ha recordat que el document està penjat a la pàgina web circsocial.cat, on es poden trobar tres fons: d'entitats, de projectes i de documentació.

Un cop fet aquest apunt, es dona pas a Maricruz Jiménez, tècnica de l'Àrea de Difusió i Cooperació Artística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Jiménez exposa una línia de subvencions per a projectes de cultura comunitària i transformació social 2026-27, que es preveu que surti a finals d'any i que mantindrà les bases de l'any 2025-26.

L'objectiu de la línia és finançar projectes de cultura comunitària durant dos anys. És així perquè s'espera un resultat, però es té en compte el procés (que pot ser des de 6 mesos fins a 2 anys). Pel que fa als projectes, apunta que han de ser veritablement comunitaris, no tan sols fets "amb" o "per a" comunitats.

S'explica que la dotació és de 20.000 euros per projecte i que és una subvenció biennal. Poden ser diverses sessions del mateix projecte o un projecte que duri dos anys. La idea és que hi entri tot allò que està directament relacionat amb el projecte. Professionals artístics, però també despeses subvencionables en educadors i altres. El que no se subvencionen són els locals. Com a departament de cultura volen la professionalització del sector i es creu que així es prioritza el sou.

Jiménez posa de manifest que cal explicar bé el projecte: a vegades no es pot valorar bé perquè no s'explica bé el projecte. En el procés de redacció, els interessats es poden posar en contacte amb el Departament de Cultura per aclarir dubtes i rebre inputs. Cal tenir en compte que els criteris de valoració a vegades són implícits i a vegades explícits i cal mirar bé els criteris de valoració. Si hi ha algun punt on es parla de trajectòria, s'ha de posar. Però si no s'especifica, és important detallar-ho també perquè és rellevant.

L'experta finalitza la intervenció destacant que es presenten molts projectes (405 el 2024) dels quals se'n van subvencionar una mica més de la meitat (282). Es va donar que la majoria dels projectes subvencionats eren de Barcelona, però es valora també treballar a la resta del territori català. De les línies artístiques possibles, les arts escèniques és la línia a la qual es presenten més projectes.

Es pot trobar més informació sobre la línia al [web](#) del Departament de Cultura.

PREGUNTES

- Es pregunta si la subvenció està adreçada exclusivament a cooperatives i entitats privades o si també hi poden accedir organismes municipals. Es respon que es volien canviar les bases, però fer-ho implicaria endarrerir molt la subvenció. S'està valorant si entrar-hi ajuntaments o no. El problema a vegades amb els equipaments és que tenen subvencions que a vegades són incompatibles amb aquesta subvenció.
- Es pregunta si aquesta subvenció és incompatible amb altres del Departament. Es respon que totes les línies són incompatibles entre elles amb el Departament de cultura. Només si s'especifica que són compatibles, ho són. Les europees sí que són compatibles, però generalment les línies de cultura són incompatibles entre si. Això és així per evitar que els projectes siguin 100% subvencionats. Cal mirar sobretot les bases específiques i generals de totes les subvencions del Departament. A vegades la incompatibilitat es detecta un cop acabat el projecte i entregats els diners i això és un risc perquè després s'han de tornar els imports subvencionats.

Finalment, Guille Vidal-Ribas i Antonio Alcántara prenen la paraula per recordar que hi haurà la III Jornada emmarcada en circ i accessibilitat el mes de maig de 2026 a Lleida i la IV Jornada emmarcada en circ i salut mental el desembre de 2026 a Tarragona. També que s'oferirà una formació a formadores en circ i accessibilitat el mes de gener de 2026 a l'Ateneu Popular 9 Barris.

Esquerra: Guille Vidal-Ribas. Dreta: grup en l'espai de networking. ©Clara Pedrol.

3.5. Esmorzar i espai de networking

Seguint les enumeracions que s'havien entregat a cada participant a l'inici de la jornada, cadascú ha anat a la taula corresponent. S'han fet taules variades per generar converses, que és l'objectiu de fons per impulsar projectes. Es demana que les possibles sinergies que es generin siguin comunicades a l'organització per fer-ne seguiment.

En cada taula hi ha hagut quatre sobres, dins de cada sobre hi havia les instruccions pertinents per fer la dinàmica. Tot plegat amb l'objectiu de connectar professionals, fomentar converses informals per estudiar vies de col·laboració, compartir coneixements i experiències i ampliar la xarxa de contactes.

En un moment donat intervé una representant de les Cosidores de Salt, un grup de dones amb un interès comú per la costura que s'han organitzat per generar un grup de trobada i d'autoocupació. Darrerament, també han començat a oferir càterings, atès que algunes d'elles també tenen interès per la gastronomia.

3.6 Taller de descoberta del circ social

Aquesta activitat per experimentar la pràctica de circ ha estat a càrrec de Gemma Sabaté, Clara Aragay, Júlia Camacho i Carla Herrera, talleristes del Col·lectiu de Professionals de Circ de Girona amb l'assessorament d'Eli Medina i Greta Rúas, formadora en circ social i feminisme. S'ha dut a terme a La Guixera, l'escola de circ de l'Ateneu Popular de Salt, que s'ubica en una nau dins el recinte de la Factoria Coma-Cros, a tocar de l'Ateneu.

Greta Rúas exposa que es començarà amb una rotllana per generar un clima de confiança i un punt de trobada. Dinamitza una primera proposta per trencar el gel i escalfar. Tot seguit, es divideix les assistents en grups que passaran per quatre estacions. Els grups són rotatius i tots passen d'un lloc a un altre de manera que proven totes les disciplines. S'ha implementat la perspectiva de gènere en totes les propostes, de manera explícita o implícita, per oferir exemples de com aplicar-la en els tallers de circ social.

AERIS

Durant una estona s'explora el trapezi i el suport mutu. D'altra banda, la Gemma proposa l'exercici d'escriure en un paper coses negatives que t'han dit i de les quals et vols alliberar. Les participants fan una dinàmica consistent a pujar al cercol aeri, a través del qual s'alliberen d'aquestes coses negatives.

PORTÉS ACROBÀTICS

La Carla treballa les cures, l'ajuda mútua i planteja com fer l'exercici grupal de tenir-se en compte a l'hora de fer aquest tipus d'activitat. La confiança es converteix en un aspecte important en aquest espai.

Pràctica de trapezi. ©Clara Pedrol.

EQUILIBRIS

Es treballen els equilibris amb el llenguatge. La Clara et convida a treballar una emoció que has viscut mentre travesses el fil (fas l'equilibri) i són emocions que passen en el circ en diferents espais.

MASSES I CLOWN

El joc consisteix a treballar totes les coses que poden ser un objecte. Es compta amb l'ajuda de l'Eli Medina, que observa quines són les persones que prenen la iniciativa i, alhora, es debat si hi ha objectes associats al gènere.

3.7. Tancament

Per finalitzar la jornada, Guille Vidal-Ribas i Antonio Alcántara mostren agraïment a l'Ateneu Popular de Salt i al Col·lectiu de Professionals de Circ de Girona per l'acollida i la col·laboració en el desenvolupament de la jornada. També es fa un reconeixement a totes les persones vinculades al món del circ que han decidit venir. Vidal-Ribas posa de manifest que espera que hagin rebut un estímul per assistir a les següents trobades: "Si aquestes jornades serveixen perquè la gent surti amb ganes de fer més circ social, això ja és un èxit".

Vidal-Ribas també fa un agraïment molt especial a les persones que no eren del circ, però que, tot i això, s'han dedicat a explorar, a posar el cos i que han sortit amb ganes de treballar més i millor. Es fa recordatori de les pròximes jornades i de l'enquesta d'avaluació que s'enviarà en els pròxims dies.

Finalment, Vidal-Ribas destaca que l'objectiu de les jornades és empènyer el circ social. El millor indicador per poder valorar si s'assoleix aquest objectiu vindrà de saber quants projectes nous s'han generat arran d'aquestes trobades. Per això, demana que si alguna de les organitzacions activa alguna iniciativa, ho faci saber a l'Ateneu Popular 9 Barris: "Si d'aquí a tres mesos, un any o tres anys passa alguna cosa, estarem contentes que ens ho comuniquem, perquè aquesta és la motivació que fa que la jornada es dugui a terme".

Taller d'equilibris. ©Clara Pedrol.

ateneu9b.net